

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขาในลุ่มน้ำกลางอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้นำชาวไทยภูเขาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของผู้นำชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำกลาง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นตัวแทนชาวเขาที่เป็นผู้นำชุมชนทั้งนี้เป็นผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่อยู่ใน 3 ตำบล 17 หมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ประกอบด้วยสถิติดังนี้ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weight Mean Score) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของชาวไทยภูเขาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยใช้ค่าทดสอบ Chi-square ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไป สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะส่วนบุคคล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาส่วนมากเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอแดง(ลาหู่แดง) ร้อยละ 54.7 เป็นเพศชาย ร้อยละ 73.6 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 29.2 โดยมีอายุเฉลี่ย 35.3 ปี สถานภาพการสมรส ส่วนมากสมรสแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 73.6 สถานภาพในครอบครัว ส่วนมากเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 67.9 การศึกษาส่วนมากไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 63.2 รองลงมาชั้นมาประถมศึกษา ร้อยละ 12.1 ทำให้ส่วนมากอ่านไม่ออกและเขียนภาษาไทยไม่ได้ ร้อยละ 61.3 รองลงมาอ่านและเขียนได้ดี ร้อยละ 17.9

จากการศึกษาพบว่าความรู้ความเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขาสามารถตอบคำถามถูกมากกว่าตอบผิด 8 ข้อ จาก 10 ข้อ ทำให้ชาวไทยภูเขามีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 80

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนมากมีผู้ชายในครอบครัว 3 คน ร้อยละ 69.2 รองลงมามีผู้ชายในครอบครัว 2 คน โดยจำนวนผู้ชายในครอบครัวน้อยที่สุด 1 คน จำนวนผู้ชายในครอบครัวมากที่สุด 7 คน และจำนวนผู้ชายในครอบครัวเฉลี่ย 2.7 คน และส่วนมากมีผู้หญิงในครอบครัว 3 คน ร้อยละ 53.6 รองลงมามีผู้หญิงในครอบครัว 3 คน ร้อยละ 24.0 โดยจำนวนผู้หญิงในครอบครัวน้อยที่สุด 1 คน จำนวนผู้หญิงในครอบครัวมากที่สุด 6 คน และจำนวนผู้หญิงในครอบครัวเฉลี่ย 2.6 คน มีแรงงานในครอบครัวครอบครัวละ 2 คน ร้อยละ 45.3 แรงงานในครอบครัวมากกว่า 5 คน ร้อยละ 17.9 โดยมีแรงงานในครอบครัวน้อยที่สุด 1 คน แรงงานในครอบครัวมากที่สุด 11 คน และแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 3.0 คน ทั้งนี้เป็นแรงงานผู้ทำงานในไร่มาเป็นประจำ 2 คน ร้อยละ 34.7 ทำงานในไร่มาเป็นประจำ 3 คน ร้อยละ 17.4 เท่ากัน โดยแรงงานทำงานในไร่เป็นประจําน้อยที่สุด 1 คน แรงงานทำงานในไร่เป็นประจํามากที่สุด 9 คน และแรงงานทำงานในไร่เป็นประจําเฉลี่ย 2.6 คน และแรงงานผู้ทำงานในไร่เป็นบางส่วน 2 คน ร้อยละ 78.6 ทำงานในไร่เป็นบางส่วน 3 คน ร้อยละ 17.8 และทำงานในไร่เป็นบางส่วน 1 คน ร้อยละ 3.6 โดยแรงงานทำงานในไร่เป็นบางส่วนน้อยที่สุด 1 คน แรงงานทำงานในไร่เป็นบางส่วนมากที่สุด 3 คน และแรงงานทำงานในไร่เป็นบางส่วนเฉลี่ย 1.5 คน ส่วนแรงงานที่รับจ้างทำงานที่อื่นไปรับจ้างทำงานเกษตร 1 คน ร้อยละ 75.0 รองลงมารับจ้างทำงานเกษตร 2 คน ร้อยละ 25.0 โดยแรงงานรับจ้างทำงานเกษตรน้อยที่สุด 1 คน แรงงานรับจ้างทำงานเกษตรมากที่สุด 2 คน และแรงงานรับจ้างทำงานเกษตรเฉลี่ย 1.3 คน ส่วนแรงงานที่รับจ้างทำงานนอกรการเกษตรจะรับจ้างทำงาน 1 คน ร้อยละ 80.0 รองลงมารับจ้างทำงานนอกรการเกษตร 2 คน ร้อยละ 20.0 โดยมีแรงงานรับจ้างทำงานนอกรการเกษตรน้อยที่สุด 1 คน แรงงานรับจ้างทำงานนอกรการเกษตรมากที่สุด 2 คน และแรงงานรับจ้างทำงานนอกรการเกษตรเฉลี่ย 1.2 คน

รายได้ส่วนมากมีรายได้มาจากการทำการเกษตรต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 47.1 รองลงมามีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 27.9 โดยมีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาท รายได้สูงสุด 60,000 บาท และ รายได้เฉลี่ย 9,490.40 บาท สำหรับรายได้นอกรการเกษตรส่วนมากมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 88.6 รองลงมามีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 6.8 โดยมี

รายได้ต่ำสุด 500 บาท รายได้สูงสุด 80,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 5,984.10 บาท สำหรับรายได้รวมส่วนมากมีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 34.9 รองลงมา, รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 33.3 และรายได้สูงกว่า 20,001 บาท ร้อยละ 13.2 โดยมีรายได้รวมต่ำสุด 2,000 บาท มีรายได้รวมสูงสุด 80,000 บาท และมีรายได้รวมเฉลี่ย 11,795.30 บาท ในการทำการเกษตรพบว่าชาวไทยภูเขาได้กู้ยืมจากแหล่งเงินทุนใช้ทำการเกษตร ร้อยละ 50.9 โดยแหล่งเงินทุนของชาวไทยภูเขาส່วนมากมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยมีจำนวนเงินกู้ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 41.7 รองลงมา ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 25.0 และมีจำนวนเงินกู้ 15,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 16.7 จำนวนเงินกู้ต่ำสุด 5,000 บาท จำนวนเงินกู้สูงสุด 30,000 บาท จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 13,166.70 บาท สำหรับแหล่งเงินทุนจากองค์กรเอกชนส่วนมากมีจำนวนเงินกู้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 63.6 รองลงมา 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 18.2 และ 15,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 9.1 จำนวนเงินกู้ต่ำสุด 2,000 บาท จำนวนเงินกู้สูงสุด 30,000 บาท จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 9,500.00 บาท ส่วนแหล่งเงินทุนของชาวไทยภูเขาจากเพื่อนบ้านส่วนมากมีจำนวนเงินกู้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 84.6 รองลงมา 5,001 – 10,000 บาท กับ 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 7.7 เท่ากัน จำนวนเงินกู้ต่ำสุด 400 บาท จำนวนเงินกู้สูงสุด 13,000 บาท จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 3,684.60 บาท ในส่วนแหล่งเงินทุนของชาวไทยภูเขาจากญาติส่วนมากมีจำนวนเงินกู้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 85.7 รองลงมา 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 14.3 จำนวนเงินกู้ต่ำสุด 2,000 บาท จำนวนเงินกู้สูงสุด 15,000 บาท จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 4,285.70 บาท และแหล่งเงินทุนของชาวไทยภูเขาจาก กขคจ. ส่วนมากจำนวนเงินกู้ต่ำกว่า 5,000 บาท กับ 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 45.5 เท่ากัน รองลงมา 10,001 – 15,000 บาท ร้อยละ 9.1 จำนวนเงินกู้ต่ำสุด 500 บาท จำนวนเงินกู้สูงสุด 12,000 บาท จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 6,318.10 บาท

สำหรับพื้นที่ในการทำการเกษตรที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ ส่วนมากมีน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 42.3 รองลงมา 6 – 10 ไร่ กับ 11 – 15 ไร่ ร้อยละ 19.2 เท่ากัน ส่วนจำนวนที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ส่วนมากมี 6 – 10 ไร่ ร้อยละ 29.9 รองลงมาน้อยกว่า 5 ไร่ ร้อยละ 19.5

ลักษณะทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า ประชากรที่ใช้ในการศึกษามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมงานพัฒนาที่สูงของรัฐ ส่วนมากติดต่อ 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 65.8 รองลงมาติดต่อ 3 ครั้ง ร้อยละ 13.2 ในส่วนของการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมงานพัฒนาที่สูงของเอกชน พบว่า ส่วนมากติดต่อ 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 52.6 รองลงมาติดต่อ 5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 21.1 การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากโทรทัศน์ส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้ง ร้อยละ 39.0 รองลงมา

5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 31.7 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 30 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 5.5 ครั้ง การรับข่าวสารจากวิทยุของชาวไทยภูเขาส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 58.5 รองลงมา 5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 24.4 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 30 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 4.7 ครั้ง การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ของชาวไทยภูเขาส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้ง ร้อยละ 57.9 รองลงมา 5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 31.6 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 31 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 6.7 ครั้ง การรับข่าวสารจากแผ่นปลิวแผ่นพับส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้ง ร้อยละ 62.5 รองลงมา 5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 25.0 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้งต่อเดือน สูงสุด 20 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 4.0 ครั้ง การรับข่าวสารจากวารสารส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 77.8 รองลงมา 4 ครั้ง กับ 5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 11.1 เท่ากัน โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 15 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 2.9 ครั้ง การรับข่าวสารจากเพื่อนบ้านส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 53.7 รองลงมา 2 ครั้ง ร้อยละ 20.4 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 31 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 2.9 ครั้ง การรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 64.3 รองลงมา 2 ครั้ง ร้อยละ 21.4 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 3 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 2.9 ครั้ง และการรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่เอกชนส่วนมากรับข่าวสาร 1 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 71.4 รองลงมา 2 ครั้ง ร้อยละ 17.9 โดยรับข่าวสารต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 25 ครั้ง และรับข่าวสารเฉลี่ย 2.4 ครั้ง

ในส่วนของ การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนมากอบรมเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ร้อยละ 48.9 รองลงมาเรื่องการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ร้อยละ 22.2 เรื่องการป้องกันไฟฟ้า ร้อยละ 15.6 และเรื่องป่าชุมชน ร้อยละ 13.3 ปีที่เข้ารับการอบรมส่วนมากอบรมก่อนปี พ.ศ. 2540 กับปี พ.ศ. 2544 ร้อยละ 28.9 เท่ากัน จำนวนครั้งที่เข้าอบรมส่วนมากเข้ารับการอบรมจำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 61.5 รองลงมาจำนวน 5 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ 17.9 โดยจำนวนครั้งที่อบรมต่ำสุด 1 ครั้ง จำนวนครั้งที่อบรมสูงสุด 14 ครั้ง และจำนวนครั้งที่อบรมเฉลี่ย 2.9 ครั้ง

สถานภาพทางสังคมที่เป็นทางการของชาวไทยภูเขาส่วนมากเป็นอนุกรรมการป้องกันป่าไม้อำเภอ ร้อยละ 27.3 รองลงมาเป็นอสม. ร้อยละ 21.2 สถานภาพทางสังคมที่ไม่เป็นทางการของชาวไทยภูเขา ส่วนมากเป็นอนุกรรมการป่าไม้ ร้อยละ 53.4 รองลงมาเป็นผู้อาวุโส ร้อยละ 17.8

1.2 บทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

การศึกษายบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา พบว่า ประชากรที่ใช้ในการศึกษามีการเข้าร่วมประชุมและเสนอความคิดเห็นร้อยละ 61.3 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน

ทราบนโยบายร้อยละ 64.2 ชักชวนให้ประชาชนทั่วไปให้ช่วยกันแลรักษาป่าไม้ คัดค้านการตัดไม้ทำลายป่า ค่าสัตว์และค่าสัตว์ป่าร้อยละ 77.4 ทำความเข้าใจกับประชาชนทั่วไปไม่ให้นุกรุกทำลายป่า และร่วมปลูกป่าตามนโยบายรัฐบาลร้อยละ 77.4 อำนวยความสะดวกและประสานงานแก่เจ้าหน้าที่ในการป้องกันรักษาป่าร้อยละ 67.0 และรณรงค์และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสวนป่าและปลูกป่าทดแทนร้อยละ 67.0

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่า ไม่มีบทบาทในการอนุรักษ์ คือ รายงานเจ้าหน้าที่เมื่อมีการนุกรุกทำลายป่า หรือเมื่อเกิดไฟป่าร้อยละ 62.3 ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไป จับกุมผู้บุกรุกตัดไม้ทำลายป่าร้อยละ 68.9 คัดเลือกรายการในท้องถิ่นร่วมปฏิบัติงานป้องกันรักษาป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร้อยละ 51.9 เป็นอนุกรรมการป้องกัน อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประจำอำเภอร้อยละ 75.5 เป็นอนุกรรมการในโครงการปลูกป่าของรัฐบาลร้อยละ 67.9 ร่วมกำหนดความต้องการทำแผนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าร้อยละ 57.5 เข้ารับการอบรมอาสาสมัครป้องกันรักษาป่า (อสป.) ของกรมป่าไม้ร้อยละ 61.3 และเข้าอบรมสมาชิกก่อนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสำนักงานป่าไม้เขตร้อยละ 77.4

1.3 การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

จากการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา พบว่าการป้องกันรักษาป่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 คือมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าไม้ในระดับปานกลาง การปลูกป่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.87 คือมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าไม้ในระดับปานกลาง การป้องกันไฟป่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 คือมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าไม้ในระดับปานกลาง และการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 คือมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าไม้ในระดับปานกลาง

1.4 ความคิดเห็นการจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

ผลการศึกษาพบว่า การวางแผนดำเนินงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา มีคะแนนเฉลี่ย 2.58 คือมีความคิดเห็นในการจัดการอนุรักษ์ในระดับเห็นด้วย การปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา มีคะแนนเฉลี่ย 2.69 คือมีความคิดเห็นในการจัดการอนุรักษ์ในระดับเห็นด้วย การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา มีคะแนนเฉลี่ย 2.56 คือมีความคิดเห็นในการจัดการอนุรักษ์ในระดับเห็นด้วย และการติดตามประเมินผลในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา มีคะแนนเฉลี่ย 2.65 คือมีความคิดเห็นในการจัดการอนุรักษ์ในระดับเห็นด้วย

1.5 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และ ปัจจัยทางด้านสังคมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

ลักษณะส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว การศึกษา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้) ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่การศึกษามีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันไฟป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนแรงงานในครอบครัว พื้นที่ทำการเกษตร และแหล่งเงินทุน) ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่รายได้รวมของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันไฟป่า อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 แรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พื้นที่ทำการเกษตรที่มีเอกสารสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยทางด้านสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านสังคม (การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ การรับข่าวสาร การฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และบทบาทในการอนุรักษ์) ไม่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่การติดต่อกับเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และบทบาทในการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

1.6.1 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือขอบเขตพื้นที่ป่าที่ให้ชาวบ้านร่วมดูแลจำกัด ทั้งการดูแลก็ไม่ทั่วถึง เพราะขาดการรณรงค์เรื่องป่าแก่ชาวบ้าน มีคนบุกรุกลักลอบเผาป่าทำไร่เลื่อนลอยและมีการลักลอบตัดไม้จากป่า พันธุ์ไม้ป่าที่ปลูกไม่เหมาะสมกับพื้นที่ งบประมาณที่สนับสนุนน้อย ขาดกล้าไม้ที่จะนำไปปลูก ความร่วมมือระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐยังมีน้อย ขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารป่าในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นคือ การทำแนวกันไฟไม่ได้มาตรฐานทำให้ไม่สามารถป้องกันไฟป่าได้ตามที่ต้องการ มีการลักลอบเผาป่าเพื่อหาผักหวานอ่อน ลำสัตว์ เป็นต้น การทิ้งกันบุหรี่ยี่ห้อใช้ไฟฟ้โดยขาดความระมัดระวังก็ทำให้เกิดไฟป่าขึ้นได้ที่สำคัญคือขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับไฟ ส่วนการปลูกป่าที่ไม่ได้ผลเต็มทีนั้นสาเหตุหนึ่งเพราะมีการปลูกป่าไม่ตรงตามฤดูกาล ช่วงระยะเวลาไม่เหมาะสมทำให้ต้นไม้ตายเป็นจำนวนมากทั้งมีการเหยียบย่ำของสัตว์ และขาดคนคอยดูแลจึงไม่ได้ผล ในส่วนของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นก็เป็นการกำหนดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์ จึงทำให้เกิดการขาดความร่วมมือทั้งชาวบ้านในพื้นที่และชาวบ้านจากชุมชนอื่น

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นคือ การสื่อสารและความคิดเห็นไม่ตรงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้ภาษา การขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ขาดความร่วมมือกันทั้งฝ่ายชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ขาดทุนทรัพย์และงบประมาณสนับสนุน จึงไม่สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมได้ เช่น ปัญหาหาเสพติดที่ไม่สามารถควบคุมผู้ผลิตหรือผู้ขายและตัวผู้เสพ ไม่มีเงิน

ทุนที่จะมาสนับสนุนใช้ในการประกอบอาชีพอื่นแทนการผลิตยาเสพติด เป็นต้น แนวทางในการแก้ปัญหาคือ ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และเข้าใจเรื่องภาษาโดยให้เข้ารับการศึกษาอบรม ตลอดจนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความตระหนักในการร่วมมือกันในแต่ละชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าและบริเวณใกล้เคียง

1.6.2 ข้อเสนอแนะ แนวทางในแก้ไขปัญหามีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา

แนวทางในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยการขยายขอบเขตป่าที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้น กำหนดกฎเกณฑ์แบ่งเขตพื้นที่ป่าอย่างชัดเจน แล้วทำการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าและการกำหนดพื้นที่ใช้สอย ได้แก่ ป่าใช้สอย พื้นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่เพื่อการเพาะปลูก พื้นที่อยู่อาศัย เสนอให้รวมกลุ่มเพื่อขอเอกสารสิทธิ์พื้นที่ครอบครองให้ชัดเจน ด้วยวิธีการจัดเวทีชาวบ้านมาประชุมจะได้ทำข้อตกลงที่จะกำหนดพื้นที่ทำกินอย่างชัดเจน ควรขยายพื้นที่ป่าใช้สอยเพิ่มขึ้น บ้างตามความเหมาะสม หากมีพื้นที่หญ้าไปหว่านในบริเวณทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ควรให้ความรู้แก่ชาวบ้านเพิ่มเติมในการประกอบอาชีพนอกเหนือที่ทำกันอยู่ในปัจจุบัน

แนวทางในการแก้ปัญหาโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากไฟป่า และดับทลงโทษผู้ที่จุดไฟเผาป่าและจัดสรรงบประมาณ ผู้สนับสนุนจัดให้มีอุปกรณ์ในการดับไฟให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพเพียงพอ รักษาต้นไม้เดิมที่มีอยู่ไว้และปลูกไม้ใหญ่เพื่อป้องกันไฟป่า เช่น ไม้สูง โดยปลูกต้นไม้ทดแทนในช่วงฤดูฝนแล้วจัดระบบการดูแลรักษา ถ้าป้องกันสัตว์ก็อาจสร้างรั้วป้องกันระยะแรก ทำการปลูกป่าเพิ่มเติมบริเวณต้นน้ำ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมโดยการให้สิทธิในการจัดการถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้ชาวบ้านจัดการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยที่ชาวบ้านเป็นคนกำหนดขึ้นมาเองจัดระบบการดูแลรักษาป่า ร่วมกันตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงบทลงโทษแก่ผู้กระทำผิด และร่วมมือกันที่จะไม่บุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มจากเดิมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับป่าแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และจัดให้มีการประเมินผลการทำงานต่อเนื่องอย่างน้อยปีละครั้ง ทั้งนี้ควรเปิดขอความสนับสนุนจากบุคคลภายนอกเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานต่าง เช่น ของงบประมาณในการจัดทำพิธิบวชป่า เป็นต้น

2. อภิปรายผล

2.1 จากการศึกษาพบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันไฟป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ จิราวรรณ (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือสูงกว่ามีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการจัดการสภาพแวดล้อมป่ามมहाकष มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีการศึกษาข้อมผ่านการเรียนรู้ และ/หรือ รับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มาบ้างแล้ว ตลอดจนผลได้ผลเสียของการอนุรักษ์ ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันไฟป่าเป็นอย่างดี

2.2 ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ เมธิ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 390) พบว่าความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรประมง และการจัดการมีผลในเชิงบวกต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิประมงชายฝั่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และสอดคล้องกับ จิราพร และคณะ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 282 – 283) พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลงพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปัจจัยความรู้เกี่ยวกับสารฆ่าแมลงกับการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลง เพราะผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ย่อมตระหนักต่อผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นจึงมีการนำเอาความรู้และความเข้าใจที่มีอยู่มาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3 จากการศึกษาพบว่า รายได้รวมของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา (2534 : 34) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำมีความคิดเห็นระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการสร้างเส้นทางคมนาคมสายพุทธมณฑล และ จิราพร และคณะ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 282 – 283) พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลงพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีรายได้ต่ำย่อมต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงขยายพื้นที่ทำกิน และ/หรือ พื้นที่ทำการเกษตรเข้าไปในพื้นที่ป่าไม้โดยการตัด โคน และเผาไม้ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดไฟป่าและเผาไหม้ลูกหลานได้ง่าย หากจะขยายที่ดินโดยการซื้อที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์เพิ่มขึ้นคงเป็นไปได้ยาก เพราะมีรายได้น้อยอยู่แล้ว ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีรายได้สูงหากจะขยายที่ดินด้วยวิธีการดังกล่าวย่อมทำได้ง่ายกว่า ฉะนั้นผู้ที่มีรายได้สูงจึงมีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่าดีกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ

2.4 แรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ สุรเชษฐ์และคชณี (อ้างในอนันต์ 2543 : 498) กล่าวว่าการจัดการพื้นที่คุ้มครองในรูปแบบของอุทยานแห่งชาตินั้น ชุมชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการจัดพื้นที่คุ้มครอง อาทิเช่น เป็นแหล่งการจ้างงาน โดยให้คนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของหรือลูกจ้างด้านบริการ ทั้งนี้เพราะครอบครัวที่มีแรงงานอยู่เป็นจำนวนมากสามารถแบ่งแยกหน้าที่กันทำงาน หรือรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ตลอดจนสามารถแบ่งจำนวนแรงงานในครัวเรือนไปช่วยในการปลูกป่าโดยไม่กระทบต่อกิจกรรมการผลิตของครอบครัว เช่น กิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ซึ่งตรงข้ามกับแรงงานในครอบครัวที่มีน้อยหากแบ่งแรงงานของครอบครัวไปทำกิจกรรมดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการผลิตในด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแรงงานในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า

2.5 พื้นที่ทำการเกษตรที่มีเอกสารสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ Hirsch (อ้างในอนันต์ 2543 : 120) เกิดปรากฏการณ์ที่ชาวบ้านปฏิเสธการได้ที่ดินจัดสรรจากรัฐถ้าที่ดินนั้นไม่ได้นำมาสู่การสร้างความมั่นคงในชีวิต แม้จะมีหลักประกันในด้านสิทธิการถือครองจากรัฐก็ตาม ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทำการเกษตรที่มีเอกสารสิทธิ์สามารถสร้างความมั่นคงในด้านการถือครอง หรือสิทธิอย่างเต็มที่ในที่ดินพื้นนั้น โดยสามารถกีดกันการเข้าไปใช้ประโยชน์จากผู้อื่นได้ ซึ่งผู้เป็นเจ้าของสามารถปลูกป่า เช่น ไม้สักทอง หรือ ไม้ผล เอาไว้ใช้ประโยชน์สำหรับตัวเองหรือครอบครัว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพื้นที่ทำการเกษตรที่มีเอกสารสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า

2.6 พื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชัย (อ้างในอนันต์ 2543 : 496) กล่าวถึงแนวคิด “ป่าคือที่ดิน” ป่าไม้จึงมีความสำคัญกว่ามูลค่าของเนื้อไม้อย่างเดียว เพราะป่าอยู่บนที่ดินที่สามารถพลิกให้เป็นพื้นที่ทางการเกษตรได้ ป่าจึงเป็นพื้นที่ที่มีมูลค่า และถูกบุกรุกทำลายมากขึ้น ข้อเท็จจริงคือปัจจุบันไม่มีพื้นที่ว่างเปล่าเหลืออยู่อีก นอกจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้เพราะผู้ที่ครอบครองพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ได้เผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นไปได้ว่าหากทำแล้วทางรัฐบาลเห็นประโยชน์อาจให้เอกสารสิทธิ์แก่ครอบครองในที่ดินดังกล่าว ดังนั้นจึงให้ความรู้และความร่วมมือในด้านนี้เป็นอย่างดี

2.7 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ จิราพร และคณะ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 282 – 283) พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลงพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปัจจัยการไปหาเจ้าหน้าที่ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของเอกชนเดินทางมาหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้เล็งเห็นประโยชน์ของการไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เช่น ความรู้ในเรื่องการปลูกพืช ความรู้ด้านการป้องกันรักษาป่า การใช้ปุ๋ยหรือยาฆ่าแมลง เป็นต้น ตลอดจนการชี้ให้เห็นประโยชน์ของการมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ เช่น หากมาติดต่อจะได้รับ กล้าไม้ผล หรือเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้ประชากรที่ใช้ศึกษามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่

2.8 การฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ จิราพร และคณะ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 282 – 283) พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลงพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปัจจัยการฝึกอบรมและการดูงานนอกสถานที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมด้านการป้องกันรักษาป่าทำให้สมาชิกที่เข้าฝึกอบรมหรือประชากรที่ใช้ในการศึกษามีโอกาสได้ออกไปดูงานนอกสถานที่

2.9 การฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการปลูกป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ จิราพร และคณะ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 282 – 283) พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการใช้วิธีปฏิบัติในการใช้สารฆ่าแมลงมีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างปัจจัยการฝึกอบรมและการดูงานนอกสถานที่ การหาความรู้ทางหนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรม การดูงานนอกสถานที่ การหาความรู้ทางหนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้นบุคคลเหล่านี้ย่อมนำความรู้ที่ได้มาไปปฏิบัติ หรือ เปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติเดิมที่ไม่ถูกต้องเสียใหม่

2.10 บทบาทในการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑูรย์ (อ้างในคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 2542 : 435) ประชาชนควรรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนร่วมกับ อบต. และหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเพื่อดำเนินการอนุรักษ์อย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดไป ทั้งนี้เพราะผู้ที่จะมีบทบาทในการอนุรักษ์ต้องเป็นที่เคารพ หรือเป็นที่ยอมรับของชุมชนจึงจะสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในด้านการป้องกันรักษาป่าอย่างเห็นผล หรือประสบความสำเร็จได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมบ่อยๆ เพื่อให้ชาวไทยภูเขาเกิดการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้ชาวไทยภูเขามีสบทบาทในการร่วมกันอนุรักษ์ป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนของตนเอง

2. สนับสนุนให้ความรู้ การศึกษา ตลอดจนควรสร้างอาชีพใหม่ให้ชาวไทยภูเขาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และสนับสนุนงบประมาณ ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณอุปกรณ์ป้องกันไฟป่า เป็นต้น

3. ชาวไทยภูเขาที่มีแรงงานในครอบครัว มีพื้นที่ทำการเกษตรที่มีเอกสารสิทธิ์ และหากได้รับการฝึกอบรมก็สามารถที่จะทำ ให้ชาวไทยภูเขาเข้ามาช่วยเหลือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้มากขึ้น เช่น ช่วยปลูกป่า เป็นต้น

4. ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวไทยภูเขาเพื่อการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ไม่ให้เกิดบุกรุกพื้นที่ป่าในการทำเกษตรหรือเพื่อกิจการอื่นใด

3.2 ข้อเสนอในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ความต้องการของชาวไทยภูเขาในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. การสร้างอาชีพให้แก่ชาวไทยภูเขาให้สอดคล้องกันกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. การกำหนดพื้นที่ทำกินตามความต้องการของชาวไทยภูเขาให้เพียงพอเป็นสัดส่วนลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้
4. การพัฒนาชาวไทยภูเขาในแต่ละชุมชนให้มีศักยภาพในการดูแลพื้นที่ป่าไม้ในบริเวณชุมชนของตนเอง